Incipit notabilis q̃stio de custodia lingue et corde bene ruminãda venerabilis mgr̃i Johannis gerson sacre theologie doctoris preclarissimi et cancellarij parisien.

Videt. An male loqui de alijs in eorum absencia sit semp peccatũ. Videt q̃ sic. quia nullus vellet q̃ hoc de se aut sibi fieret. ergo id nec facere debet alijs aut contra alios. Consequencia tenet per illã generalem diuini et humani iuris regulam. Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris. Sed in oppositũ arguitur quia si sic tũc fere totus mũdus esset in periculo dampnacionis perpetue. et eciam multi religiosorum. Nam cõmuniter cũ homines cõueniũt declinant facilime ad loquendũ de absentib⁹ et vtinã tãcito de eorum bonis sicut prochdolor de eorum malis. Nõnũq̃ aliqui loquunt de mala vita policiã regenciũ et aliorum sectariũ vtinam nõ mala intencione. Pro respõsione itaq̃

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

sciendū q̃ actio moralis libera accipit vi
tuperiū vel laudē et peccatū ex suis circū
stancijs. et spāliter ex circūstancia finis. In
quirendū est igitur ad quem finem dicitur
malum de absentibus et occurrunt sex fiēs
generales. Qñq̃ enim hoc fit ad instructio
nem presenciū et id audienciū vt caueant
simile facere malū. Quandoq̃ fit ad presen
ciū cautelā ne .s. ex ignorācia decipiantur
per malā alioꝝ societatē quos p̃sumūt esse
bonos. Quandoq̃ fit ad vtilitatē absentū
vt viz p̃sentes eis referant p ipsorū correc
cione et emendacione. Qñq̃ fit ex quadam
cōpassione amicabili vt scilicet seipsum et
audientes referens prouocet ad orandum
instantius pro aliorū peccatis et eorū con
uersione. Quādoq̃ vero fit ex sola curiosi
tate et assueta loquacitate et quadā libidīe
loquendi de alijs. Quādoq̃ aut fit ex odio
vel inuidia et p diminucione fame aliene
et ex animi īdignacione. Primis quatuor
modis potest esse non solum licitū ymmo et

meritoziū referre mala absenciū dum modo
ī non intendat alius finis q̃ aliqs p̃ nota
tor quatuor finiū et si non misceat alia in
tencio fermētata et sibiipsi menciēs. Atqz
dum bene p̃uideat ve sint falsa ea q̃ dicūt
aut in malo vltra q̃ ī se sunt per referentē
ampliata aut forsitā sinistre interpretata.
Aut eciā q̃ non plus noceat talis locucio
absentibus et eor fame q̃ p̃sit presentib9
et eor edificacōni. Quoniā p̃ paruo bono
cōsequēdo nō est magnū malū cōmittendū.
Subiungam9 eciā cōclusionē secundā talē
Male loqui de absentib9 ad solū satisfaciē
dū p̃prie loq̃citati et libīt ī loq̃ndi de alīs
qui est quint9 modus seu finis īter pretac
tos eciā si pro sola deductione temporis et
quasi pro solacio hoc fiat vt sic tēpus sine
tedio trāseat. vix aut nūq̃ excusatur a pec
cato et sepi9 trāsit in mortale pecc̄m. Tale
enī verbū nō est ociosum. de quo iuxta ter
ribilē veritatis cōminacionē sumus reddi
turi racionē. sed et cōmuniter p̃niciosum et

multiplicitꝛ nociuū. Nam habendo ex tali
verbo occasionē et racionē magne dāpni
ficacionis aliozū in sua fama eciā per hoc
cadūt sepissime tā loquētes q̄ audiētes. vel
in indignacionē cōtra eos de q̄bus fit oblo
cucio vel in falsam iustificacionē ꝓpriā tā
cozdis q̄ oris dū viz cogitacio interioꝛ pē
sans corā se posita aliena mala et sua ꝓpria
mala quandoq̄ similia aut maiora palpās
tumet et inflatur dicēdo. Gracias tibi ago
dñe deus. quia nō sum ego talis qualis iste
de quo tanta mala referūt. Et sic miser ca
dit in fouea quā fecit. et cū illo euangelico
phariseo false iusto fit peccatozi quē ipse
iudicat si non semp deterioꝛ ei. tamē propt
suam superbiā similis quia eciā peccatoꝛ vt
alius et si nō alio modo. Et hoc pharisaicū
tam in loquenciū quā audientū cōcipitur
facilime et fit saltē affectu eciā si racio vide
atur iudicare aliter et id oze manifestare

Sq̄quis autē que minime attemptet
reret signū quomō sciet q̄n ex bono

fine loquatur. aut malo. de malis proximi.
Respondet. q dum loquit aliquis ad bonū
illius cuius mala cōmemorat. vtputa in se
et audientibus puocet mētem ad orandū
pro emendacione talis. Necessariū est vt
senciat tunc in se quandā ad eundē de quo
fit sermo conpassionē piam dulcēq miseri
cordez et caritatiuū affectū. Et eciā reqrit
vt non nimis longum texat sermonē de tā
mala materia et despicabili. Sicut pia et
benigna mater non delectatur in narrando
longe mala filij sui. Nec eciā dicit illa nisi
ex necessitate vt puta ipsi medico aut illis
qui eius saluti poterunt prodesse et malum
adiacens auertere. Sicz narrando suspirat
alte tristat. dolet et abbreuiat sermonem
quantū preualet. et quantū videt sufficere
ad ostensionem infirmitatis que sibi tante
tristicie causa existit. Sed dū quis loquit
malū de alijs ex loquacitate sūt signa oppo
sita. Quoniā tunc sentit indignacionē ani
mi cōtra eos de quoz malis loquit et cum

quadã amaritudĩe fellis corrodit et mordet
ipsos absentes. et verbis suis venenatis li
guaqz sua vt gladius acutꝰ acuata lacerat
et dilaniat sine misericordia et sine aliqua
conpassione. Nec ponit finẽ verbis suis qa
saciari nequit eius vorax inuidia quĩ licet
crudas omnes carnes et totũ sanguinẽ eiꝰ
quẽ deuorat quantũ in eo est absumpserunt
Et q̃uis cõsciencia sua sibi clamet q̃ talia
ageudo neminẽ edificet et nõ n n q̃ audien
tes scandalizet non tamẽ adhuc cessat qñ
quantũ tẽpus patitur venena sua totaliter
effundat. Itẽ signũ est nõ fallax cũ sic malũ
loquẽdo de absentibus eos corrigere mime
curet. Hoc autẽ sciri potest ex eo quia pñti
bus nõ cõmittit vt absentibus caritatiue
ea que ipse inuide refert denũcient ymmo p
sepe postq̃ ad cor reuertit timet ne id fa
ciant et si factũ foret nõ equo animo susti
neret. Non quia doleat de alterius iniuria
et sua propria culpa sz magis de sua vilifi
cacione ex detractionis nota. Nollet enim

detractor reputari quis esse non vitet. Item
signū efficax videtur vt loquens malum de
alijs interrogat cor suū coram cordis ispec
tore deo cui mētiri non potest quis possit
mentiri iniquitas sibiipsi et grat an vellet
q alius sic loqueret de se coram alijs ea in
tencione ea forma et sic de ceteris circūstā
cijs qliter ipse loquit de alijs. Et ni fallar
vt frequenter respondebit sibi cor suum si
mēdacit eū veritatē suppremere voluerit
se hoc nequaq velle. Signū ergo mali ē.
Hoc clauo recūdit nōnullor excusacio fal
sa et friuola qui cū locuti fuerint ad libitū
suum de proximor suor malis audēt si sup
hoc obiurgant dicere eciam qnqz cōstāter
licet mendicaciter se hoc fecisse non mala
intencione neqz aio cuiq nocendi et nullo
modo ex inuidia. Et si rursum iterrogant
an ergo ex singulari id egerint dilexcione
et amicicia et ad magnū pfectū aut cōmo
dum absencium et an similia dilectionis et
aicicie signa velint erga se cōsimiliter fieri

laqueis pplexitatis ita capti et irretiti sūt
vt vel manifestū contra consciencia suā p
ferre mendaciū vel verbū iniquū et dolosū
iniuste dixisse cōtra proximū fateri cogant
Quor vtrumqz malum est. Malum igit et
valde malū multumqz periculosū ē homini
esse promptū ad loquendū malum de absen
tibus ecia ceteris malis que inde sequūtur
circūscriptis. Mens tā loquentis q̄ audiē
ciū impeditur a melioribus et salutaribus
postmodū ex hoc eciam in vita. Cum enim
exposit fuerit orandū et deo seruiendum ad
mentem redunt placeat vel displiceat cum
quadā quasi violencia que p̄us incaute cō
misit vel admisit cum mala cōplacencia. O
quanto consulcius est itaqz loqui de bonis
aut ō peccatis et malis ꝓpr̄ys q̄ ita rodere
dente canino alios. Vix ecia deniqz seruatur
mensura quin misceat mendaciū et malum
peruū augmentat et ad partē trahat semp
deteriorē et pene in nullo excusetur aut al
leuiet vt sic fiat supra modū peccās pccm

q̃si vnũ aut simplex peccatũ nõ sufficiat in
pniciẽ ipsius loqn̄tis. Deniam⁹ nũc ad con
clusioz terciã viz loq̃ malũ de alio ad finẽ
sextũ scz directe ex odio vel ĩuidia hoc est
semp pccm̄. Et qn̄ notabiliter p hoc ledit
fama aliena et dũ loquens hoc aduertit in
sua cõsciencia aut aduertere posset et debe
ret ẽ grauius peccatũ sepissime q̃ furtum
aut q̃ fozet esus carniũ in sexta feria vel
ieiunij ecclesie magni sãcti cuiuscũq̃. Dura
est hec sentẽcia sz verissima. Salubre itaq̃
consiliũ est ad vitandũ tã grãde aie piculũ
vt homo discat et assuescat ita honeste loq̃
de absentib⁹ sicut loquẽdũ esset si ipsi ades
sent et psonaliter sermonẽ de se prolatũ au
dirent. Itẽq̃ vt hõ timozẽ dei semp habeat
pze oculis cozdis. quivtiq̃ vbiq̃ presens
ẽ et in cui⁹ cõspectu loquit. Non autẽ solũ
hoc sed et coz intuetur et reddet tẽpoze suo
vnicuiq̃ iuxta opera sua. Oret ergo neces
se est quilibet vt ponat dn̄s custodiam ozi
suo. Sed et audientes caueant sibi ne sint

pruriẽtes auribꝰ vt delectet eos audire alie
na mala. Quia iuxta beati iheroīmi. veri
simã sentenciã eqz reus est qui detrahentẽ
libenter audit sicut is q detrahit ymmo nõ
nũqꝫ ãpliori reatu cõstringit ꝓpter pstitã
alteri occasionẽ Si enī ipse nõ libenter au
disset alter forsan tacuisset. Et vt amplius
pertimescamꝰ tã periculosũ ligue viciũ ad
uertendũ ẽ q cõiter doctores ipsũ non solũ
cõparant furto sz et homicidio ymmo et p
ferũt hac racione. Quia ī homicido occidit
corpus vnũ in detractionis vero vicio occi
dunt anime plures. Quia aīa detrahentis
et anime detractonẽ libent audienciũ et qñqz
etiã anima eiꝰ cui detrahit. Item q nõnũqꝫ
faciliꝰ satis fit ꝓ homicidio et furto corpo
rali qꝫ ꝓ huiusmodi homicidio et furto spi
rituali scz detractione. Racio q a ī illis quã
titas dãpni estimari potest. et sic corrndẽs
emenda subsequi in istis autẽ nequit cũ nõ
possit constare in quot hominũ corda medi
ate vel inmediate detrahẽs bonã opinionẽ

et famā eius cui detraxit occiderit atq; fur
tiue bonū fame qd inter oia alia corporalia
et huiꝰ vite bona multū ē pciosum subtrax
it vñ et difficulter satisfacere ipso leso po
terit cū tñ iuxta bti augꝰ. dictū pccm non
dimittit nisi restituat ablatū. Quō aūt resti
tuet cū ignorē quātū debet? Itēq; inter ce
tera peccata istud videt quodāmō inhūani
us et bestialius quia lupinū. Dicit nāq; q
nisus nisū non cōmedit nec canis canē nec
bestia aliq; bestiā sue specie. sed bñ alteriꝰ
sola lupa excepta. que vt aiūt cū fame pre
mit lupū cōmedere nō verett sic et detractor
homo hominē sue nature cōsortē tāq; lupa
rapacissima dētibꝰ detractionis rodere cōme
dere et occidere nō erubescit. In hoc a lupa
differens q; illa cōmedit carnes recentes.
ipse aūt qnq; carnes fetētes et iā putrefac
tas cū iam viz non tm viuis. sz et dudū iā
mortuis dentes mordaces detractorie īfigit
O abhoīandū malū et valde odiēdū. Bene
ergo sapiēs vocat detractores deo odibiles

eū tamē scriptū fit de deo. Nichil odisti eorq
que fecisti. In singnū magne detestacionis
haut dubiū peccati detractionis dicit deus
odire detractores q̄ nichil odire solet eorq̄
fecit. Aut restat dicere q̄ detractores non
sint factura sua. Nō quidē secōm essenciā sz
ppter singulare i eorq̄ maliciā. Unde et hac
de causa beatus augustinus vir sciencia et vita
vtiq̄ p̄clarissimus ad tm detestabat hoc vi
ciū vt circa mēsam vbi cōiter de facili lin
gue peccatū iuxta beati gre. de diuite epulo
ne sentenciā se in miscet sez hec metra vt
in eius legēda inuenit scripta haberet. Quis
q̄s amat dictis absentū rodere vitā. Hanc
m̄sam nouerit idignā fore sibi. Et vt facto
approbaret cōscripto statuerat cū q̄dā episcopi vt ibidē legit ad eius mēsam cepissent
icaute laxare linguā in detractionē absentū
ayebat. Nisi cessarent ipse illa metra delere
et de mēsa recedere vellet. Hinc eciā q̄ reli
gionū fūdatores cōsiderantes multiplex in
lingue vicio pendere aīe periculū sanxerūt

quidissime pro sumo remedio iuge p loco
et tepore suis seqcibus silenciū certas pe
nas i robur sanxionū suax cōtra trāsgresso
res adiciētes. Et clax ē experiēcia docente
q vbi censura hec silencij obseruat arcius
ibi religio viget laudabilius et perfectius
Porro quāq; custudia oris cuiq; sit necessa
ria ppter cauenda mala ptacta specialiter
tñ hec oportuna ē religiosis et sacerdotib?
cristi quorū ora nō diabolicis iaculatorib?
sz diuinis die noctuq; laudibus repleta esse
debent. maxime eciā ppter illa tremēda sa
crosancta corpis et sanguinis misteria que
ipsorū ora quasi quotidie tangere habent.
Demū male loqui volēs de alio debet pmū
cōsiderare seipsū. fragilitatē suā. et pprios
defectus. et quō indiget eciā ipse mia dei ne
cadat. sicut ille cecidit de quo loq intendit.
ymmo iā similiter et forte plus grauiter ce
cidisset nisi diuina gracia se pseruasset. Ne
mo quippe ē sanct? aut innocēs viribꝰ suis
Penset quoq; si ipse esset in statu alioxꝫ vt

alij faciũt faceret et qñq; peius. Occasiõe
nãq; peccandi que valde multiplex est data
difficile ẽ non peccare. ymmo singulare dei
domũ tũc peccatũ posse vitare. Nã si homo
qui non nisi se et linguã suã regere habet
ita sepius deficit occasione se offerente. vt
cadat tam facile in peccatũ detractionis et
cetera mala nec potest esse dñs suiipsi? q̃d
rogo hic estimare pie debebit de ceteris q̃
non solũ se sed et alios multos diuersoꝝ et
mirabiliũ morũ regere habent? Nonne si q̃
viscera pietatis et fraterne caritatis in eo
fuerint p hijs talibus si non oia pũctualit
ad rectũ dirigunt. magis deuote orabit. q̃
detractorie lacerabit? Regraciabit itaq; deo
qui se ĩ tuto collocauit. et cõpaciet fratrib?
quia omnes vnũ habem? patrẽ in celis. tã
varijs et multis piculis. eciã non tãtũ p
se sed et pro cõmuni salute expositis. Deni
q; timeat nichilomin? sibi vsurpare diuinũ
iudiciũ cum nõ veretur iudicare alienũ ser
uũ qui suo dño stat aut cadit. Stabit autẽ

pocius quoniã potens est deus stabilire eũ
Nec enim pie debet pocius p̃sumi q̃ vt cõ
dempnet. Talia enĩ innumera in scripturis
sacris sunt et ex dictamine eciã plura simi
lia sunt iuris tã diuini q̃ humani quib⁹ hõ
se iuuare cõtra tam pestiferũ viciũ lingue
poterit piter et munire. Que et diligenter
debet attendere et aduertere et in effectum
deducere ne alias frustra sit quidq̃d boni a
git. Aduertat eciã q̃ licet pene totũ huma
nũ genus peccato lingue coĩter pielitetur
pauci tñ sunt qui debite inde cõtentur cõfi
teant et satisfaciãt. Immo repiunt nõnulli
adeo mentis et oculis ceci q̃ detractiones
adulacões calũpnias et ceteras manifestas
oris dãpnandas neq̃cias nõ reputent apud
se ꝓpeccatis. Qui si forẽt de laycoꝝ nume
ro litteras ignoraciũ viderent vtcũq̃ excu
sandi. nũc aũt excusacionẽ nullã habent de
peccato suo. quia ꝓchdoloꝝ lrãti et clerici
et q̃nq̃ habitu religiosi sunt. Timere quoq̃
merito deberent ne si habitant lingue sue

beneficio ad deum laudandū et propriam salutem operando cōcesso in extrema necessitate sua videlicet in horrenda mortis hora vsus debitus tam nobilis doni iusto dei iudicio subtrahatur cum eo permaxime indigebunt ad cōfitendum peccata sua. et exponendum necessitates suas. et ad cōmendādas animas suas deo et sanctis suis et eorum amicis. Logius q̄ intendebamus et forsan diucius q̄ debueramus de vicio lingue disseruimus. sz nemini displiceat nullus sinistre diiudicet pro cōmuni bono factum ē coram deo loquimur. nulli in contemptum.

Explicit q̄stio notabilis de. Custodia lingue et corde bene ruminānda. Venerabilis viri magistri. Johānis. Gerson. Sacre theologie doctoris. et. Cācellarij parisieñ.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

TIFFEN® Gray Scale

© The Tiffen Company, 2007

R G B W G K C Y M

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf